

Viedoklis par dolomīta karjeru ierīkošanas un izstrādes ietekmi uz zivju resursiem

Viedoklis sagatavots, atsaucoties uz SIA „Īpašumi EG”, Reģ. Nr. 40103442701 lūgumu precizēt sadarbībā ar Latvijas Ihtiolģijas biedrību 11.10.2013. sagatavotā atzinuma par Dolomīta atradnes „Dzeņi” iecirkņos „Kalna Kades I” un „Kalna Kades II” atsūknētā ūdens novadīšana Vecpalsas upē secinājumus. Secinājumu precizēšana vajadzīga, jo ir nepieciešams letekmes uz vidi novērtējuma procesā izvērtēt jaunāko informāciju par Vecpalsas upē novadāmā ūdens daudzumu, izvērtēt ūdens novadīšanas ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī prognozēt iespējamo avāriju vai normatīvo aktu neievērošanas sekas.

Atbilstoši SIA „Ameco vide” sagatavotajā letekmes uz vidi novērtējuma Ziņojumā „Dolomīta ieguve derīgo izrakteņu atradnes „Dzeņi” iecirkņos „Kalna Kades-I” un „Kalna Kades-II” Smiltenes novada Grundzāles pagastā” ietvertajai informācijai maksimālais no karjera novadāmā ūdens daudzums ir 100 000 m³ diennaktī (1,16 m³/s), taču faktiskais novadāmā ūdens daudzums, visticamāk, nepārsniedz vienu kubikmetru sekundē. Ūdens novadīšanu plānots veikt tikai dolomīta ieguves laikā (jūnijs – augusts). Paredzams, ka ūdens līmenis Vecpalsas upē atsūknētā ūdens novadīšanas vietas tuvumā paaugstināsies par vidēji 10 cm. Atralnē ir plānots izveidot infrastruktūru (nostādināšana dīķu kaskādī), lai nodrošinātu novadāmā ūdens un ietekmētās Vecpalsas daļas ūdens kvalitātes atbilstību MK 12.03.2002. noteikumu Nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” prasībām.

Ūdens trūkums vasaras mazūdens mēnešos bieži ir viens no zivju faunu limitējošiem faktoriem nelielās Latvijas upēs. Nepietiekams caurplūdums upes pamatgulsnē tiek uzskatīts par vienu no nozīmīgākajiem mazo HES ekspluatācijas nelabvēlīgās ietekmes uz zivju resursiem veidiem. Tas ļauj prognozēt, ka ūdens daudzuma palielināšana kā tāda nelabvēlīgu ietekmi uz Vecpalsas zivju faunu, visticamāk, neatstās. Nelabvēlīgās ietekmes risks ir saistīts galvenokārt ar to, ka novadāmā ūdens kvalitāte var neatbilst lašveidīgo un, iespējams, arī citu sugu zivju prasībām. Dolomīta atradnes ekspluatācijas laikā ir plānots Vecpalsā nodrošināt MK 12.03.2002. noteikumu Nr. 118 nosacījumu ievērošanu. Šie nosacījumi ir pietiekami, lai ūdens kvalitāte atbilstu lašveidīgo un citu sugu zivju prasībām. Viedokļa pautējs nav kompetents vērtēt, vai plānotie inženiertehniskie risinājumi ir pietiekami ūdens kvalitātes prasību nodrošināšanai. Viedokļa pautējs nevar vērtēt arī avāriju vai negadījumu iestāšanās risku un to seku būtiskumu, kā arī prognozēt tīšas Jaunprātības aktus un to sekas.

Dolomīta ieguve var potenciāli ietekmēt divas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Vecpalsas lejtece Gaujas tuvumā ietilpst aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja”, savukārt augšpus notekūdeņu novadīšanas vietas atrodas dabas liegums „Rauza”. Vērā ņemamas ietekmes risks uz zivju faunu šajās teritorijās ir minimāls. Dabas liegums „Rauza” atrodas augšpus notekūdeņu novadīšanas vietas, savukārt ceļotājzivju migrācijas laikā ūdens novadīšana Vecpalsā nav paredzēta. Aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” atrodas nedaudz vairāk nekā 10 km no ūdens novadīšanas vietas. Ietekme uz šo teritoriju ir iespējama tikai būtiskas un regulāras ūdens piesārņošanas gadījumā.

Lai novērtētu dolomīta atradnes ierīkošanas faktisko ietekmi uz zivju faunu, ir nepieciešams veikt zivju faunas monitoringu. Vienu no monitoringa stacijām vēlams izvietot augšpus ietekmētās upes daļas (0,2–2 km attālumā ūdens novadīšanas vietas), bet divas lejpus tās (0–0,3 km un 1–3 km attālumā no ūdens novadīšanas vietas). Lai kļiedētu visas iespējamās šaubas, var būt lietderīga arī monitoringa staciju izvietošana potenciāli ietekmētajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Ja vides monitoringa procesā tiks konstatēta ar ūdens novadīšanu saistīta nelabvēlīga ietekme uz zivju resursiem vai ūdens kvalitāti, dolomīta ieguve jāaptur. Ja ir radusies avārijas situācija, kā rezultātā ir iespējama neatbilstošas kvalitātes ūdeņu ieplūšana Vecpalsas upē – nekavējoties jāpārtrauc ūdens atsūknēšana un jānoslēdz ieplūde upē.

Viedokli sagatavoja sertificēts sugu un biotopu eksperts Kaspars Abersons (sertifikāta Nr. 055, tas apliecina tiesības sniegt atzinumus par sugu grupu „Zivis”).

Sigulda, 19.01.2018.

